2024/2098

29.7.2024

NEUVOSTON PÄÄTÖS (YUTP) 2024/2098,

annettu 26 päivänä heinäkuuta 2024,

Euroopan unionin erityisedustajan nimittämisestä Afrikan suurten järvien alueelle

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 33 artiklan ja 31 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Neuvosto hyväksyi 20 päivänä helmikuuta 2023 päätelmät, jotka koskevat Afrikan suurten järvien aluetta ja joissa neuvosto pyysi unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkeaa edustajaa, jäljempänä ”korkea edustaja”, toimittamaan ehdotuksen Afrikan suurten järvien alueelle nimitetyn Euroopan unionin erityisedustajan, jäljempänä ”erityisedustaja”, tehtävän palauttamiseksi.

(2) Afrikan suurten järvien alueelle olisi nimitettävä Euroopan unionin erityisedustaja aluksi 12 kuukauden ajaksi.

(3) Neuvoston ja komission olisi korkean edustajan avustamana varmistettava johdonmukaisuus unionin ulkoisen toiminnan eri alojen välillä Afrikan suurten järvien alueella ja tehtävä tätä varten tiivistä yhteistyötä. Erityisedustajan olisi tuettava toimielimiä ja tehtävä niiden kanssa yhteistyötä tältä osin.

(4) Erityisedustaja toteuttaa toimeksiantonsa olosuhteissa, jotka voivat huonontua ja jotka saattavat haitata Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 21 artiklassa määriteltyjen unionin ulkoisen toiminnan tavoitteiden saavuttamista,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Euroopan unionin erityisedustaja

Nimitetään Johan BORGSTAM Euroopan unionin erityisedustajaksi, jäljempänä ”erityisedustaja”, Afrikan suurten järvien alueelle 1 päivänä syyskuuta 2024 alkavaksi ja 31 päivänä elokuuta 2025 päättyväksi kaudeksi. Neuvosto voi poliittisten ja turvallisuusasioiden komitean, jäljempänä ”PTK”, arvion perusteella ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan, jäljempänä ”korkea edustaja”, ehdotuksesta päättää jatkaa erityisedustajan toimeksiantoa tai päättää sen aikaisemmin.

2 artikla

Poliittiset tavoitteet

Erityisedustajan toimeksiannon on vastattava unionin ulkopolitiikan tavoitteita Afrikan suurten järvien alueella ja oltava Afrikan suurten järvien aluetta koskevasta uudistetusta strategiasta 20 päivänä helmikuuta 2023 annettujen neuvoston päätelmien mukainen. Kyseisiin tavoitteisiin kuuluvat

a) rauhan, vakauden ja turvallisuuden edistäminen Afrikan suurten järvien alueella edesauttamalla jännitteiden lieventämistä ja konfliktien ehkäisemistä sekä tukemalla vuoropuhelua ja pitkän aikavälin alueellisia ratkaisuja kriiseihin ja konflikteihin, erityisesti Kongon demokraattisen tasavallan itäosassa;

b) panostaminen turvattomuuden ja epävakauden taustatekijöiden ja perimmäisten syiden muuntamiseen yhteisiksi mahdollisuuksiksi ja Afrikan suurten järvien alueen koko potentiaalin hyödyntäminen;

c) vahvemman, kattavamman ja strategisemman kumppanuuden luominen Afrikan suurten järvien alueen maiden kanssa vaurauden ja turvallisuuden lisäämiseksi yhteisten arvojen ja etujen pohjalta.

3 artikla

Toimeksianto

Edellä 2 artiklassa vahvistettujen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi erityisedustajan toimeksiantona on:

a) tukea korkeaa edustajaa Afrikan suurten järvien aluetta koskevasta uudistetusta strategiasta 20 päivänä helmikuuta 2023 annettujen neuvoston päätelmien täytäntöönpanossa;

b) luoda tiiviit yhteydet ja yhteistyösuhteet sekä ylläpitää niitä seuraavien kanssa: Afrikan suurten järvien alueen maat, erityisesti Kongon demokraattinen tasavalta, Burundi, Ruanda ja Uganda; alueen muut maat, joilla on erityisiä poliittisia, diplomaattisia, turvallisuuteen liittyviä tai taloudellisia etuja Afrikan suurten järvien alueella, mukaan lukien Kongon demokraattista tasavaltaa ja sen lähialuetta koskevan rauhan, turvallisuuden ja yhteistyön puitesopimuksen allekirjoittajat; tärkeimmät alueelliset järjestöt ja foorumit eli Afrikan unioni (AU), Itä-Afrikan yhteisö (EAC), eteläisen Afrikan kehitysyhteisö (SADC), Keski-Afrikan talousyhteisö (ECCAS), Suurten järvien alueen kansainvälinen konferenssi (ICGLR), Suurten järvien alueen valtioiden talousyhteisö sekä itäisen ja eteläisen Afrikan yhteismarkkinat (COMESA); Yhdistyneet kansakunnat, erityisesti YK:n pääsihteerin Suurten järvien alueen erityislähettiläs ja Yhdistyneiden kansakuntien Kongon demokraattisessa tasavallassa toteutettava vakauttamisoperaatio (MONUSCO); kansainväliset rahoituslaitokset; kansainväliset samanmieliset kumppanit ja muut johtavat alueelliset ja kansainväliset toimijat; sekä asiaankuuluvat valtiosta riippumattomat toimijat, kuten paikallisviranomaiset ja -yhteisöt, kansalaisyhteiskunta, tutkimuslaitokset, tiedotusvälineet ja yksityissektori;

c) tukea alueellisia sovittelu- ja välitystoimia, kuten Luandan ja Nairobin prosesseja, sekä tarvittaessa ja asiaankuuluvien osapuolten ja sidosryhmien pyynnöstä osallistua suoraan sovitteluun, sovittelun tukemiseen ja vuoropuheluun rauhan säilyttämiseksi ja palauttamiseksi missä tahansa vaiheessa ja kaikilla tasoilla, myös tukemalla tulitauko- ja rauhansopimusneuvotteluja, sekä edistää kansalaisyhteiskunnan, naisten ja nuorten osallisuutta kaikissa rauhanpalauttamisen vaiheissa;

d) antaa neuvoja ja raportoida unionin mahdollisuuksista tukea konfliktienehkäisyä, rauhanprosesseja, vakauttamista ja rauhan vakiinnuttamista koskevia aloitteita. Tässä yhteydessä erityisedustaja voi asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa koordinoiden osaltaan tukea tulitauko- ja rauhansopimusten ja muiden niihin liittyvien sopimusten täytäntöönpanoa muun muassa tukemalla määräysten noudattamisen valvontaa ja tekemällä diplomaattista yhteistyötä osapuolten kanssa, jos määräyksiä ei noudateta;

e) tarjota konflikti- ja sukupuolisensitiivistä neuvontaa alueellisesta vakauttamisesta, aseistettujen ryhmien aseistariisunnasta, demobilisaatiosta ja yhteiskuntaan sopeuttamisesta sekä turvallisuusalan uudistuksesta Kongon demokraattisessa tasavallassa, myös MONUSCOn vetäytymisen yhteydessä;

f) edistää alueellisia toimia, joilla pyritään ehkäisemään konflikteja ja muuntamaan turvattomuuden ja epävakauden perimmäiset syyt yhteisiksi mahdollisuuksiksi, edesauttamalla alueellista yhteistyötä ja yhdentymistä, myös hyvän hallintotavan ja oikeusvaltioperiaatteen osalta; erityisedustaja keskittyy erityisesti luonnonvarojen laittoman hyödyntämisen ja laittoman kaupan ongelmaan ja tukee aloitteita sellaisen afrikkalaisjohtoisen luonnonvarojen hoidon mallin kehittämiseksi, joka on kestävä, oikeudenmukainen, ympäristöä säästävä ja ihmisoikeuksiin perustuva, muun muassa tekemällä yhteistyötä yksityissektorin ja kansalaisyhteiskunnan kanssa;

g) edistää humanitaaristen periaatteiden ja avun perillepääsyä, kansainvälisen humanitaarisen ja ihmisoikeuksia koskevan oikeuden kunnioittamista, oikeussuojan saatavuutta, oikeudellista yhteistyötä ja siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä kiinnittäen erityistä huomiota seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan sekä naisten ja lasten oikeuksien loukkausten, pakkovärväys mukaan lukien, torjuntaan;

h) parantaa ymmärtämystä unionin roolista Afrikan suurten järvien alueen mielipidejohtajien keskuudessa ja tukee strategista ja ennakoivaa viestintää unionin tavoitteista alueella.

4 artikla

Toimeksiannon toteuttaminen

1. Erityisedustaja vastaa toimeksiannon toteuttamisesta korkean edustajan alaisuudessa.

2. PTK ylläpitää erityisiä suhteita erityisedustajaan ja toimii tämän ensisijaisena yhteyspisteenä neuvostoon. PTK huolehtii erityisedustajan strategisesta ja poliittisesta ohjauksesta tämän toimeksiannon puitteissa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta korkean edustajan toimivaltaa.

3. Erityisedustaja sovittaa toimensa tiiviisti yhteen Euroopan ulkosuhdehallinnon ja komission asiaankuuluvien yksiköiden kanssa.

4. Erityisedustaja koordinoi toimensa tiiviisti Afrikan suurten järvien alueella sijaitsevien unionin edustustojen kanssa.

5. Erityisedustaja työskentelee Euroopan ulkosuhdehallinnon päätoimipaikassa ja matkustaa säännöllisesti Afrikan suurten järvien alueelle.

5 artikla

Rahoitus

1. Erityisedustajan toimeksiantoon liittyviin menoihin tarkoitettu rahoitusohje 1 päivänä syyskuuta 2024 alkavalle ja 31 päivänä elokuuta 2025 päättyvälle kaudelle on 1 500 000 euroa.

2. Menoja hallinnoidaan unionin yleiseen talousarvioon sovellettavien menettelyjen ja sääntöjen mukaisesti.

3. Erityisedustajan ja komission välillä tehdään sopimus menojen hallinnoinnista. Erityisedustaja on tilivelvollinen komissiolle kaikista menoista.

6 artikla

Erityisedustajan avustajaryhmän perustaminen ja kokoonpano

1. Erityisedustaja vastaa toimeksiantonsa ja siihen varattujen käytettävissä olevien taloudellisten resurssien asettamissa rajoissa avustajaryhmän, jäljempänä ”erityisedustajan avustajaryhmä”, perustamisesta. Erityisedustajan avustajaryhmällä on oltava asiantuntemusta toimeksiantoon kuuluvista poliittisista erityiskysymyksistä. Erityisedustajan on viipymättä ilmoitettava neuvostolle ja komissiolle erityisedustajan avustajaryhmän kulloinenkin kokoonpano.

2. Jäsenvaltiot, unionin toimielimet ja Euroopan ulkosuhdehallinto voivat esittää, että niiden henkilöstöä lähetetään työskentelemään erityisedustajan avustajina. Tällaisen lähetetyn henkilöstön palkat maksaa asianomainen jäsenvaltio, asianomainen unionin toimielin tai Euroopan ulkosuhdehallinto. Erityisedustajan avustajaryhmään voivat kuulua myös jäsenvaltioiden unionin toimielimiin tai Euroopan ulkosuhdehallintoon tilapäisesti lähettämät asiantuntijat. Sopimuspohjaiseen kansainväliseen henkilöstöön kuuluvien on oltava jäsenvaltioiden kansalaisia.

3. Kaikki lähetetyt työntekijät pysyvät hallinnollisesti lähettävän jäsenvaltion, lähettävän unionin toimielimen tai Euroopan ulkosuhdehallinnon alaisina sekä suorittavat tehtävänsä ja toimivat erityisedustajan toimeksiannon mukaisesti.

4. Erityisedustajan avustajaryhmä sijoitetaan asiaankuuluvien Euroopan ulkosuhdehallinnon yksikköjen tai unionin edustustojen tiloihin, jotta varmistetaan yhtenäisyys ja johdonmukaisuus niiden vastaavien toimintojen kanssa. Erityisedustaja helpottaa unionin toimiston avaamista uudelleen Gomassa (Kongon demokraattinen tasavalta), muun muassa lähettämällä sinne tilapäisesti henkilöstöä erityisedustajan avustajaryhmästä.

7 artikla

Erityisedustajan ja erityisedustajan avustajaryhmän erioikeudet ja vapaudet

Erityisedustajan ja hänen avustajaryhmänsä toimeksiannon loppuun saattamisen ja sujuvan suorittamisen edellyttämistä erioikeuksista, vapauksista ja muista takuista sovitaan tapauksen mukaan yhdessä vastaanottavan osapuolen tai vastaanottavien osapuolten kanssa. Jäsenvaltiot, Euroopan ulkosuhdehallinto ja komissio antavat tätä varten kaiken tarvittavan tuen.

8 artikla

EU:n turvallisuusluokiteltujen tietojen turvaaminen

Erityisedustajan ja erityisedustajan avustajaryhmän jäsenten on noudatettava neuvoston päätöksessä 2013/488/EU ([1]) vahvistettuja turvallisuutta koskevia periaatteita ja vähimmäisvaatimuksia.

9 artikla

Tiedonsaanti ja logistiikkatuki

1. Jäsenvaltiot, komission yksiköt, Euroopan ulkosuhdehallinto ja neuvoston pääsihteeristö varmistavat, että erityisedustaja saa käyttöönsä kaikki merkitykselliset tiedot.

2. Unionin edustustot Afrikan suurten järvien alueella tai jäsenvaltiot tai nämä molemmat antavat tarvittaessa logistiikkatukea alueella.

10 artikla

Turvallisuus

Erityisedustaja toteuttaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osaston nojalla unionin ulkopuolisiin operaatioihin lähetetyn henkilöstön turvallisuutta koskevan unionin politiikan mukaisesti kaikki kohtuudella toteutettavissa olevat toimenpiteet toimeksiannon ja maantieteellisen vastuualueen turvallisuustilanteen mukaisesti suoraan erityisedustajan alaisuudessa olevan koko henkilöstön turvallisuuden edistämiseksi, erityisesti siten, että hän:

a) laatii Euroopan ulkosuhdehallinnon ohjeisiin perustuvan erityisen turvallisuussuunnitelman, johon sisällytetään henkilöstön turvalliseen siirtymiseen vastuualueelle ja sen sisällä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden hallintaan sovellettavat erityiset fyysiset, organisatoriset ja menettelyä koskevat turvallisuustoimenpiteet sekä valmius- ja evakuointisuunnitelma;

b) varmistaa, että unionin ulkopuolelle lähetetyllä koko henkilöstöllä on vastuualueen olosuhteiden edellyttämä korkean riskin kattava vakuutussuoja;

c) varmistaa, että kaikille unionin ulkopuolelle lähetettäville erityisedustajan avustajaryhmän jäsenille, myös paikalta palvelukseen otetulle henkilöstölle, annetaan joko ennen vastuualueelle saapumista tai heti saapumisen yhteydessä Euroopan ulkosuhdehallinnon kyseiselle alueelle antamaan riskiluokitukseen perustuva asianmukainen turvallisuuskoulutus;

d) varmistaa, että kaikki säännöllisten turvallisuusarviointien pohjalta annetut suositukset pannaan täytäntöön, ja antaa toimeksiannossa saavutettua edistymistä koskevien säännöllisten kertomusten ja toimeksiannon toteuttamista koskevan lopullisen kattavan selvityksen yhteydessä neuvostolle, korkealle edustajalle ja komissiolle kirjallisia raportteja suositusten täytäntöönpanosta ja muista turvallisuuskysymyksistä.

11 artikla

Raportointi

Erityisedustaja raportoi säännöllisin väliajoin korkealle edustajalle, Euroopan ulkosuhdehallinnolle sekä PTK:lle suullisesti ja kirjallisesti. Erityisedustaja raportoi tarvittaessa myös neuvoston työryhmille. Säännöllisesti laadittavat kirjalliset raportit jaetaan COREU-verkoston kautta. Erityisedustaja voi korkean edustajan tai PTK:n suosituksesta antaa selvityksiä ulkoasiainneuvostolle. Erityisedustaja voi osallistua tietojen antamiseen Euroopan parlamentille.

12 artikla

Toimien yhteensovittaminen

1. Erityisedustaja edistää unionin toimien yhtenäisyyttä, johdonmukaisuutta ja tehokkuutta ja auttaa varmistamaan, että kaikkia unionin välineitä ja jäsenvaltioiden toimia käytetään johdonmukaisella tavalla unionin poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisedustajan toimet sovitetaan yhteen Euroopan ulkosuhdehallinnon ja komission toimien kanssa. Erityisedustaja tiedottaa säännöllisesti toiminnastaan Afrikan suurten järvien alueella oleville unionin ja jäsenvaltioiden edustustoille.

([1]) Neuvoston päätös 2013/488/EU, annettu 23 päivänä syyskuuta 2013, EU:n turvallisuusluokiteltujen tietojen suojaamista koskevista turvallisuussäännöistä (EUVL L 274, 15.10.2013, s. 1).

2. Paikan päällä pidetään yllä läheisiä suhteita unionin ja jäsenvaltioiden edustustojen päälliköihin. Näiden on parhaalla mahdollisella tavalla pyrittävä avustamaan erityisedustajaa toimeksiannon toteuttamisessa. Tätä varten erityisedustajan on myös pidettävä paikan päällä yhteyttä muihin kansainvälisiin ja alueellisiin toimijoihin.

13 artikla

Uudelleentarkastelu

Tämän päätöksen täytäntöönpanoa ja sen johdonmukaisuutta unionin Afrikan suurten järvien alueella toteuttamien muiden toimien kanssa tarkastellaan uudelleen säännöllisesti. Erityisedustaja antaa neuvostolle, korkealle edustajalle ja komissiolle toimeksiannossa saavutettua edistymistä koskevia säännöllisiä kertomuksia sekä lopullisen kattavan selvityksen toimeksiannon toteuttamisesta viimeistään 31 päivänä toukokuuta 2025.

14 artikla

Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan päivänä, jona se hyväksytään.

Tehty Brysselissä 26 päivänä heinäkuuta 2024.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

BÓKA J.